

ЗАБУТА „КОРОЛЕВА ВОЛИНИ“

ЗАМІСТЬ ПРОЛОГУ

«Своєю невтомною працею жителі села вносять посильний вклад у всенародну справу будівництва комунізму у нашій країні». Саме такими словами закінчив свій історичний нарис про Дермань Другий Е. Ф. Княн — співавтор книги «Рівенська область» із відомої серії «Історія міст і сіл УРСР». А ще у згадуваному нарисі можна було прочитати про те, що за повосні роки (а фактично, за роки Радянської влади) у селі споруджено «100 нових житлових будинків. До послуг жителів

правління колгоспу розміщені в будинках односельчан...». І далі у листі люди намагаються пояснити, чому ж село потрапило до «чорної книги» неперспективних.

Насамперед така неувага з боку влади до потреб трудівників, на думку дерманців, пояснюється тим, що відразу після війни на село вчепили ярлики «бандерівської столиці». Звідси і всі біди селян, які і донині останніми у районі займають чергу за всілякими соціальними благами. Плюс до перерахованого вище додавали дерманці і те, що у районі часто змінювалися керівники радянських і партійних органів, а тому

нашому краї сіл з такою багатю історією як Дермань-ІІ. Наче долею визначено було йому стати центром просвітництва, зосередженням передової наукової і культурної думки. Лише такі імена — Мелетій Смотрицький, Іван Федоров, князі Острозькі — чого варті. В XV столітті, як стверджують історики, вперше згадується у документах село. Хоча і досі живуть у легендах, на які так багатий Дермань, згадки про татаро-монгольські полчища та про їх грізного предводителя хана Батия, орди якого напали на село.

А монастир — гордість не одного покоління дер-

чан, може, у 1961-му, коли перетворили предковичиний монастир у богодільню для розумово відсталих дітей? Чи, може, трохи раніше, коли розкуркулювали заможних селян і створювали колгоспну артіль?

Важко знайти єдино вірну точку відліку новітньої історії села. Переконали, що у кожного дерманця вона своя, пов'язана з якимись особистими переживаннями, датами у житті. Але для всіх разом є межа, з якої, оцінюючи минуле, осмислюють люди і своє сучасне.

Яке ж воно у нинішнього Дерманя? У вже згадуваному історичному нарисі Е. Ф. Княна наводилися цифри про те, що у 1973

внені лише двомастами школярів.

Чи не тому так мало оптимізму було і у нинішнього голова місцевого колгоспу імені В. Хмельницького О. Ф. Бухальського, коли розмовляли з ним про нинішні проблеми і колгоспу, і села.

— Справедливо навівають люди на владу, — каже Олег Федорович. — Адже, подивіться, за роки Радянської влади за кошти держави у Дермані практично не збудовано нічого. А що міг і може колгосп? Сьогодні ніби і дали економічну самостійність, але ціни такі, що аби вистачило коштів на господарську діяльність, не кажучи вже про якісь відрахування на соціально-культурне будівництво на селі.

Важко щось заперечити голові. Як і важко зрозуміти, чому ні в кого із тих, що мали і мають владу, не виникла ідея створення у монастирі справжнього музею, відвідати який їхали б люди і з ближніх, і з дальніх країв. Чому не потурбуватися про будівництво у селі нового торговельного комплексу, Будинку культури? Може, і не тікала б із села молодь, і не вистукували над дерманськими горбачами туманними ранками молотки, загальючи цвяхи у нахрест припасовані до вікон дошки? Во ж як не буде їх, молодих, хіба народяться у селі його майбутнє?

Школа — і сьогодні окреса села.

села — шевська і кравецька майстерні, перукарня, їдальня, продовольчий та промтоварний магазин, магазини господарчих товарів, готового одягу».

Писалося це на початку семидесятих, коли по всій країні панувала ейфорія новобудованого розвитку

на розвиток сіл, в тому числі і Дерманя, дивилися крізь пальці.

В зв'язку з цим громада села Дермань-ІІ зверталася до Президії Верховної Ради УРСР з проханням про приєднання села до Острозького району та утворення своєї сільсь-

манців? Півтисячоліття його древні мурі є свідками історії села, його радостей і печалей. Тут творив свою всесвітньовідому «Граматичку...» Мелетій Смотрицький, тут побачили світ і першодруки Івана Федорова. Та й потім залишався монастир на

році у особистому користуванні жителів села було 456 телевізорів, 21 мотоцикл, 3 легкових автомашини. Смішними можуть здатися ці дані на фоні нинішніх. Ні, щодо матеріального благополуччя дерманцям нічого бога гнівити. Природа не об-

СЛАВА МАЙБУТНЯ

Корені її у сьогоднішньому дні Дерманя, і нехай відчуває себе село пасинком влади, бідним на хороших і роботязких людей Дермань, себе ніколи

трибуни і лунали до насі досягнення у всіх галузях економіки. Не були винятком у цьому і самі дерманці — хто на всіх нарадах підкреслював зростаючий рівень добробуту трудящих, хто просто закривав очі на все це і виношував у собі біль образи за те, що село, по суті, вже тоді відчувало себе пасинком влади і долі.

Та ще майже два десятиліття вносили дерманці «посяльний вклад у всенародну справу будівництва комунізму», аж доки новий час з образцями перебудови не прийшов у цей древній край. Ось тоді, а саме в квітні минулого року, на адресу Президії Верховної Ради республіки було відправлено лист, підписаний більшістю жителів села, у якому дерманці виливали свій біль за долю Дерманя Другого.

Це теж своєрідний історичний нарис. Щоправда, змістом різко відмінний від уже згаданого вище. «...Дермань-ІІ за часів Радянської влади практично не зростає. За сорок шість років у селі за рахунок місцевого колгоспу та держави збудовано лише п'ять житлових будинків на дев'ять квартир, чотири пристосовані будинки, в яких розмістилися два магазини, аптека і кравецька майстерня... Лікарська амбулаторія, ветеринарна дільниця, дитячий садок і поштове відділення, бібліотека і клуб села.

У минулі роки за полібні «сповіді» не один би дерманець потрапив би до розряду «неблагонадійних», а листа сховали б «у довгу шухляду» і на тому справу закрили б. Тепер до таких речей ставляться децю інакше. Але чи йде це на користь справі?

До Острозького району

культурно-освітнім центром Волині.

Не оскуділа історія села і у недалеку минувшину. Небагато населених пунктів можуть похвалитися тим, що вже у ХІХ столітті мали змогу відкривати училища, декілька шкіл. І не одне місто могло б позаздрити Дерманю за школу, яка і сього-

чною землею, ні працюючими людьми. Заможно живуть селяни сьогодні. Але ж чи вистачає матеріального достатку для повного щастя? Навряд і як все ж приємно, що через димові викиди десятків власних легковиків, крізь затюлені вікна ошатних будинків змогли дерманці розгледіти замедбані мона-

не відчував. З гордістю називають сьогодні люди своїх відомих земляків Бориса Тена, заслуженого артиста УРСР Я. С. Кульчинського, кандидата геологічних наук Ю. А. Галабурду, кандидата технічних наук Н. П. Бобра, професора Дрогобицького педагогічного інституту А. Ю. Войтюка.

Новобудови за післявоєнні роки.

села не приєднали, а ось сільську Радю люди у Дермані-ІІ обрали з вірою і надією на те, що відродять свою колишню і майбутню славу забута «королева Волині», як називали колись це село за його красу.

СЛАВА МИНУЛА

Небагато знайдеться у

дні є справжньою окрасою села. ІІ коридори — неначе місток, що з'єднує минуле і сучасне села.

СЛАВА СУЧАСНА

А коли почалося воно, оце сучасне села? У 1939-му, коли відкрито змайоріли на вулицях Дерманя червоці знамена?

стирські будівлі, полішені назавжди сусідські обійстя.

І не на користь сучасного ось такі дані: якщо у 1939 році у Дермані проживало вісім з половиною тисяч чоловік, то сьогодні навряд чи налічите дві з половиною тисячі. А барометром «вимирання» села може служити школа — це у 1954 році тут навчалось до 900 учнів, ніці ж класні кімнати запо-

доктора економічних наук М. С. Герасимчука та багатьох інших. Волинішня слава Дерманя. А слава його майбутня, переконалий, народжується вже сьогодні у стінах старої школи, з порогу якої виходили у життя мільйони покоління дерманців, підуть і прийдешні. Лише б уваги їм трохи більше, звичайної і споконвічної.

О. ЛАГОДЗІНСЬКИЙ.